

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยดำเนินการตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ จะได้สรุปผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผล
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยของนักเรียน ด้านการรักษาความสะอาด โรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยของ นักเรียน ด้านการรักษาความสะอาด โรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีขอบของการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัยและผู้ให้ข้อมูล จำนวน 118 คน
  - 1.1 กลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 20 คน ประกอบด้วย
    - 1.1.1 ผู้วิจัย
    - 1.1.2 ผู้อำนวยการโรงเรียน
    - 1.1.3 ผู้ร่วมวิจัยที่ยินดีและสมัครใจเข้าร่วมวิจัย ประกอบด้วย
      - 1) ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 16 คน

- 2) ครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 3 คน
- 1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 97 คน ประกอบด้วย
- 1.2.1 กลุ่มนักเรียนเป้าหมาย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 90 คน
- 1.2.2 ครูฝ่ายปกครอง จำนวน 1 คน
- 1.2.3 ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 6 คน
- 1.3 กลุ่มเป้าหมาย (Target Group) ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2551 จำนวน 90 คน

2. กรอบการวิจัย

- 2.1 ในการวิจัยครั้งนั้นเป็นการเสริมสร้างวินัยด้านการรักษาความสะอาด
- 2.2 กลยุทธ์ในการพัฒนา : ในการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยของนักเรียนด้านการรักษาความสะอาด โรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม มีกลยุทธ์ในการพัฒนา ดังนี้
- 2.2.1 กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ (Appreciation Influence Control : AIC) เพื่อให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัย ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียนกลุ่มเป้าหมายเกิดความตระหนักร่วมกันในการพัฒนาการดำเนินการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการรักษาความสะอาด
- 2.2.2 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการรักษาความสะอาด ของกลุ่มเป้าหมายโดยการจัดกิจกรรม 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมโรงเรียนสวยด้วยมือเรา กิจกรรมประกวดนักเรียนสุขภาพดี เพื่อเสริมสร้างวินัยด้านการรักษาความสะอาดของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย
- 2.2.3 การนิเทศภายใน เพื่อกำกับ ดูแล การดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการรักษาความสะอาด ให้เกิดการพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้น

3. วิธีกรวิจัย

การวิจัยการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างวินัยด้านการรักษาความสะอาดของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม ประยุกต์ใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research principle) เพื่อพัฒนาความมีวินัยด้านการรักษาความสะอาดของนักเรียน เป็นวงจรการวิจัยแบบขดลวด PAOR ตามแนวคิดของเคนนิสและแม็คเค็ทการ์ด์ (Kemmis and McTaggart) แต่ละวงจร ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การปฏิบัติการ (Action) การสังเกตการณ์ (Observation) การสะท้อนผลการปฏิบัติการ (Reflection) (สุวิมลว่องวานิช. 2544 : 13)

สรุปผล

การดำเนินการพัฒนาบุคลากรด้านการเสริมสร้างวินัยนักเรียน โรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม สรุปผลการพัฒนาด้วยกลยุทธ์ต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ก่อนการพัฒนานักเรียนขาดวินัยในด้านการรักษาความสะอาด จากการประเมินนักเรียนเกี่ยวกับความมีวินัยในด้านการรักษาความสะอาด โดยผู้ปกครอง ครู และนักเรียนประเมินตนเอง พบว่า โดยภาพรวมความมีวินัยด้านการรักษาความสะอาดของนักเรียนอยู่ในระดับน้อยบริเวณ โรงเรียนพบว่า มีขยะทิ้งอยู่ทั่วไป แม้ว่าทางโรงเรียนจะจัดถังขยะให้แต่นักเรียนก็ยังมักง่ายทิ้งขยะในบริเวณทั่วไป ในห้องเรียน ทุกห้องยังสกปรก นักเรียนจะเก็บกวาดเฉพาะในขณะที่ครูบอก ในห้องน้ำห้องส้วมมีกลิ่นเหม็น โรงอาหารก็มีเศษอาหารถูกพลาสติกตกอยู่ทั่วไป แสดงให้เห็นว่า งานด้านการเสริมสร้างวินัยนักเรียน ยังขาดประสิทธิภาพ จะต้องมีการพัฒนาอย่างเร่งด่วน

2. การพัฒนาด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ (AIC) พบว่า การดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนสามารถดำเนินกิจกรรมได้สอดคล้อง เหมาะสม เป็นการให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการระดมความคิด เห็นคุณค่าในการทำงาน ส่งผลให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนที่มีปัญหาขาดวินัยด้านการรักษาความสะอาด ได้รับการพัฒนาจนสามารถเป็นแบบอย่างของนักเรียนชั้นอื่น ๆ ได้ นักเรียนที่มีพฤติกรรมขาดวินัยด้านการรักษาความสะอาด คือทิ้งขยะไม่ถูกที่ ไม่รักษาความสะอาดในห้องเรียน ไม่รักษาความสะอาดห้องน้ำและไม่รักษาความสะอาดบริเวณรับผิดชอบมีจำนวนลดลง นักเรียนส่วนใหญ่รู้จักรักษาความสะอาดของร่างกายมากขึ้น รับผิดชอบหน้าที่ของตนเองในการทำความสะอาดห้องเรียนและบริเวณโรงเรียนในเขตรับผิดชอบดีขึ้น แต่ยังมีนักเรียนกลุ่มหนึ่งที่คอยหลบเลี่ยงไม่ช่วยเพื่อนทำ ซึ่งกลั่นผู้ร่วมรักษาจะได้หาทางพัฒนาให้นักเรียนมีวินัยด้านการรักษาความสะอาดให้ดียิ่งขึ้นไป

3. การพัฒนาด้วยกลยุทธ์การนิเทศ เป็นการนิเทศกำกับติดตามการดำเนินงานโดยผู้บริหารจะคอยกำกับติดตามผลการดำเนินงานของครูและนักเรียน อำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำเมื่อการดำเนินงานมีปัญหา ซึ่งผลการนิเทศ พบว่า การดำเนินการพัฒนาหลังการประชุมติโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ ทุกคนสามารถทำงานได้ตามแผนที่กำหนดไว้ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นมีเพียงเล็กน้อย สามารถดำเนินการแก้ปัญหาได้

จากการพัฒนาการดำเนินงานการเสริมสร้างวินัยของนักเรียน ด้านการรักษาความสะอาด โดยดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้นักเรียนส่วนใหญ่มีวินัยดีขึ้น แต่ยังมีส่วนน้อยที่

ยังคงยหยาบเลียง ไม่ช่วยเหลือเพื่อนหรือจะทำก็ต่อเมื่อถูกบังคับให้ทำ ไม่ใช่ทำด้วยจิตสำนึกที่แท้จริงซึ่งทางกลุ่มผู้ร่วมศึกษาคิดว่าน่าจะหาวิธีการหรือกลยุทธ์ใหม่ ๆ มากระตุ้นให้นักเรียนมีวินัยในตนเองมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งวินัยด้านการรักษาความสะอาดของบริเวณโรงเรียน ซึ่งยังมีจำนวนนักเรียนที่มีพฤติกรรมขาดความรับผิดชอบต่อน้ำที่อยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งกลุ่มผู้ร่วมศึกษาคิดว่าควรมีโครงการสัปดาห์แห่งความสะอาดของโรงเรียน และควรมีการจัดประกวดการรักษาความสะอาดบริเวณที่รับผิดชอบเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนร่วมแรงร่วมใจกันทำให้โรงเรียนสะอาดอย่างยั่งยืนต่อไป

4. ผลการดำเนินการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยของนักเรียนด้านการรักษาความสะอาด โรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม ในวงรอบที่ 2 โดยใช้กระบวนการนิเทศ พบว่าการดำเนินกิจกรรมการประกวดความสะอาด ส่งผลให้นักเรียนมีวินัยด้านความสะอาดมากขึ้น การจัดกิจกรรมเสริมสร้างวินัยด้านการรักษาความสะอาดของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลมหาสารคามครั้งนี้ ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองอย่างดียิ่งที่จะเป็นแรงกระตุ้นและคอยช่วยเหลือทางโรงเรียนเพื่อพัฒนาให้นักเรียนได้มีวินัยด้านการรักษาความสะอาด ไม่ว่าจะเป็นการคอยตรวจดูความเรียบร้อยของนักเรียนก่อนมาโรงเรียน การอบรมนักเรียนหลังจากเลิกเรียนกลับบ้านผู้ปกครองจะเป็นผู้คอยดูแลอย่างใกล้ชิด ทำให้การพัฒนาเกิดขึ้นอย่างยั่งยืน กิจกรรมการประกวดต่าง ๆ ได้รับความอนุเคราะห์รางวัลจากคณะกรรมการสถานศึกษา แสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการสถานศึกษาก็เห็นความสำคัญในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างวินัยนักเรียนในด้านนี้เช่นกัน การนิเทศ เป็นการนิเทศแบบมีส่วนร่วม ทุกคนร่วมกันทำงาน เมื่อมีปัญหาที่หาทางแก้ปัญหาาร่วมกัน ทำให้การดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนครั้งนี้ให้ผลดี การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนก็จะบรรลุผลและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

5. การดำเนินการตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เมื่อดูจากผลการวิจัยแล้วถือว่าประสบความสำเร็จอย่างมาก เพราะสามารถแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี สามารถทำให้นักเรียนมีวินัยด้านการรักษาความสะอาด ทั้งร่างกาย เครื่องแต่งกายและบริเวณรับผิดชอบดีขึ้น เพราะว่าการดำเนินการแก้ปัญหาได้ดำเนินการเป็นทีมที่มีบุคคลหลายฝ่ายมาร่วมดำเนินการ และการได้รับความร่วมมือด้วยดีจากคณะครู ผู้ปกครองและนักเรียนทุกคน ซึ่งเมื่อพัฒนาวินัยของนักเรียนได้ผลดีแล้ว การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนก็จะบรรลุผลและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผลการพัฒนาการดำเนินงานเริ่มสร้างวินัยของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม พบประเด็นสำคัญที่น่าสนใจ นำมาอภิปรายการศึกษา ดังนี้

1. หลังการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการรักษาความสะอาด โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ สามารถพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียน ได้เป็นอย่างดี เพราะกระบวนการทำงานเกิดจากการมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำของทุกคน การทำงาน มีการวางแผนและปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ การทำงานเป็นขั้นตอน กิจกรรม ต่าง ๆ ที่จัดขึ้นทำให้นักเรียนมีวินัยด้านการรักษาความสะอาดดีขึ้น โดยนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมด้านการรักษาความสะอาดไม่ว่าความสะอาดของร่างกาย เครื่องแต่งกายและการ รักษาความสะอาดของบริเวณ โรงเรียนในเขตรับผิดชอบ นักเรียนมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ ร่างกายสะอาด ทำให้จิตใจแจ่มใสเบิกบาน โรงเรียนสะอาดทำให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพนักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่กลุ่มผู้ร่วม วิจัยจัดขึ้น การจัดกิจกรรมเสริมสร้างวินัยนักเรียนทั้ง 2 วงรอบและการนิเทศติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ทำให้นักเรียนมีวินัยด้านการรักษาความสะอาดดีขึ้น

ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของอดุลศักดิ์ ทองดี (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาความมีวินัยในบ้านการแต่งกายของนักเรียน โรงเรียนบ้าน กลาง อำเภอภูพานรายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการพัฒนาได้พบปัญหาที่ต้องแก้ไข คือ นักเรียนขาดระเบียบวินัยด้านการแต่งกาย โดยมีลักษณะตัวบ่งชี้พฤติกรรมของความมีวินัย ด้านการแต่งกาย 3 ลักษณะ คือ ถูกตั้งตามระเบียบ ความสะอาดของร่างกายและเครื่องแต่งกาย ความเรียบร้อยเหมาะสมกับ โอกาสและกิจกรรม แต่ยังมีนักเรียนบางคนที่มีปัญหาในการแต่ง กาย ซึ่งผลการพัฒนาดังกล่าวเป็นผลมาจากชุมชนเขามามีบทบาทมีส่วนร่วมโดยการใช้ กิจกรรม 4 กิจกรรมหลัก คือ กิจกรรมรับนักเรียนหน้าโรงเรียน กิจกรรมที่ช่วยน้องในการแต่ง กายกิจกรรมประกวดนักเรียนตัวอย่าง ทำให้นักเรียนแต่งกายได้ถูกต้องตามระเบียบของ โรงเรียนนักเรียนมีเครื่องแต่งกายครบชุด แต่งกายสะอาดมากขึ้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การแก้ปัญหาการขาดวินัยของนักเรียนจะประสบผลสำเร็จได้นั้น จะต้องอาศัยความร่วมมือจาก ชุมชนและยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิศิษฐ์ หมายดี (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาในคั้น การวางแผนงานปกครองนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนมหาชัยพิทยา การ จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนยึดนโยบายและข้อบังคับของกรมสามัญ

ส่วนร่วม ในการแก้ปัญหาด้วย ทำให้นักเรียนเกิดจิตสำนึกและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสมเกี่ยวกับวินัยด้านความสะอาด เช่น ไม่รับผิดชอบงานรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียนที่ได้รับมอบหมาย การทิ้งขยะไม่เป็นที่และจากกิจกรรมการประกวดความสะอาดของห้องเรียนและบริเวณโรงเรียนที่ได้รับผิดชอบ ทำให้นักเรียนเกิดการแข่งขันกันเพื่อให้ได้มาซึ่งรางวัลและเกียรติบัตร ทำให้ทุกคนต้องร่วมมือสามัคคีกันในห้อง จากกิจกรรมต่าง ๆ ที่กลุ่มผู้ร่วมศึกษาจัดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้นักเรียน มีวินัยด้านความรับผิดชอบดีขึ้นมาก ซึ่งผลการดำเนินการพัฒนาครั้งนี้มีความสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาวินัยของ ชูศักดิ์ นันทะ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง ปัญหาการปฏิบัติงานการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย พบว่า ปัญหาการปฏิบัติงานการเสริมสร้างวินัย นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ตามทัศนะของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนในภาพรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน คือ ด้านจัดรูปแบบการทำงาน ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียน ด้านการจัดกิจกรรมเสริมสร้างวินัยในโครงการต่าง ๆ ที่โรงเรียนดำเนินการอยู่ พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการจับให้ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่าง และด้านการจัดกิจกรรมตามคู่มือเสริมสร้างวินัยนักเรียนทั่วประเทศมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย

เพื่อพิจารณาความสำเร็จของการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยของนักเรียน ด้านการรักษาความสะอาด โรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม บุคคลที่มีส่วนปลูกฝังและพัฒนาการดำเนินงาน มีหลายกลุ่มทั้งผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานชุมชนครู และผู้บริหาร โรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหาร โรงเรียนและครูในโรงเรียน ต้องให้ความสำคัญในการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนให้สามารถประพฤติ ปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามระเบียบวินัยของโรงเรียนเพื่อจะได้นำไปประพฤติปฏิบัติตน เป็นสมาชิกที่ดีของโรงเรียน และเป็นคนมีวินัยในสังคมได้ ซึ่งจะส่งผลให้โรงเรียนสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยความเรียบร้อย นักเรียนสามารถศึกษาเล่าเรียนได้ด้วยความราบรื่น ปราศจากความเคียดแค้นวุ่นวาย อันเกิดจากการที่นักเรียนขาดระเบียบวินัยและนักเรียนจะได้เป็นคนที่มีวินัยในการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม เพื่อที่ว่าสังคมจะได้เป็นสังคมที่ดีสามารถพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้บริหารโรงเรียนควรมีระบบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนเพื่อจะได้นำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนางานนี้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียนควรร่วมมือกันติดตามผลการดำเนินงานวินัยนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

1.3 ควรจัดประชุมสัมมนา ครู นักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

1.4 ควรจัดประกวดคัดเลือกนักเรียนที่มีระเบียบวินัยดีเด่น ห้องเรียนดีเด่น ครูผู้มีผลงานด้านวินัยดีเด่น เพื่อยกย่องชมเชยและมอบเกียรติบัตรรางวัล

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้า ครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อให้นักเรียนในโรงเรียนแก่ปะราชฎ์นิยม ขาดระเบียบวินัย เพื่อจะได้หาแนวทางป้องกันและแก้ไข

2.2 ควรศึกษาวิธีส่งเสริมวินัยของนักเรียนในระดับต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนเกิดความรักระหนัก และปลูกฝังให้นักเรียนเป็นคนมีระเบียบวินัยที่ยั่งยืนต่อไป